БРОЈ 53. ЦЕТИЊЕ, уторак 11. августа 1915. год. ГОДИНА VIII.

ЦИЈЕНА:
за Црну Гору на годину 10 перп., на по год. 5 перп.; ван земље 15 франака у злату.

ЗА ЦРНУ ГОРУ БРОЈ 10 ПАРА
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ БРОЈ 20 ПАРА

ЛИСТ ИЗЛАЗИ
УТОРНИКОМ и ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:
„Вјесник“ Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:
„Viesnik“ Cettigné (Monténégro)

РУКОПИСЕ ВАЉА СЛАТИ УРЕДНИШТВУ „ВЈЕСНИКА“
А ПРЕТПЛАТУ И ОГЛАСЕ АДМИНИСТРАЦИЈИ
ОГЛАСИ СЕ НАПЛАЋУЈУ ПО ПОГОДБИ

Цетиње, 11. августа.

Један велики енглески лист, чији је глас у јавности толико јак, колико и снага двију храбрих армија на бојном пољу, позабавио се је овијех дана балканским проблемом. Констатовао је, да је Њемачка одавно почела вршити на Балкану штетан утицај, опасан за слободу и независност балканских народа. Рекао је, да балкански народи не схватају своје сопствене интересе, нарочито у овој великој свјетској кризи, и да су често били завођени од германских силетака. Напоменуо је, да код Балканаца влада сљепило, и високим је гласом утврдио, да је Букурешки Уговор потписан под покровитељством Њемачке.

Да се не налазимо у овим тешким и судбоносним данима, хипотезе поменутога листа изазвале би озбиљну дискусију, у којој би морали узети учешћа научници. Овако, потребно је бар ради бистрине појмова и чистине историјских чињеница, рећи неколико напомена.

Истина је, да је на Балкану вазда било много сљепила код очију, много неувиђавности и несхватања сопствених интереса, ради чега је и бро, у току вјекова, стално трчалиште туђинске грамзивости и преотмица. Али треба одмах у исто вријеме признати, да је, од свих балканских народа, код српскога било најмање тијех мана. Српски народ на Балкану је најправилније разумијевао и најхрабрије бранио своје интересе, чувајући тијем и слободу својих сусједа. Српски народ одабрао је најбољи пут на Балкану. Зато је много страдао. Али трагичност српског народа није била само у томе, што га је у његовој узвишеној мисији ометало сљепило његових другова на Балкану. Она се више састојала у томе, што су му препријеке правили нарочито велики хришћански европски народи како у Средњем, тако и у Новом Вијеку. Зар није позната историска чињеница, да је политичко пријатељство хришћанске Млетачке Републике и Отоманске Империје на истоку, послије косовске катастрофе, готово вазда плаћао српски народ? Прелистајте Млетачки Архив, прочитајте документе о Црнојевићима и Балшићима, о которским провидурима и скадарским пашама! Коликe ли је жртве томе пријатељству приносила тадашња Црна Гора! Ако је српски народ кадгод и гријешио, побркавши се тренутно у својим путевима и циљевима, није чудо, кад се зна да је он мали и да је увијек био окружен моћним непријатељима. А какве је тешкоће имао тек у Новоме Вијеку, послије својега васкрса из турског ропства! Хришћанска Аустрија непрестано га је гонила. Под фирмом уображеногa страха од некакве «словенске опасности», у његовим надчовјечанским напорима за слободом често је био жртвован аустро-њемачким интересима и од великих западних држава. На берлинском конгресу био је први енглески делегат, који је јавно предложио да Аустрија окупира српску Босну и Херцеговину, да би се »словенској хидри« стало ногом за врат. У својем побједоносном наступању, ослобођавајући Балкан, Русија је 1877. дошла до зидина Цариграда. Чија је оно велика флота тада ушла у Дарданеле и рекла своје: veto?! Да је онда пао Цариград, одавно би Балкан друкчије изгледао. Не бисмо сада били свједоци ових мука на Дарданелима и понижавања пред једном слабом германофилском Бугарском. А ко ли оно, противно вољи Русије, доведе на пријесто Бугарске Кобурга? Њемачке династије по Балкану нијесу помагали само Нијемци, већ и један дио овијех истијех са европског запада, којима сада те династије нијесу захвалне.

Неправда се чини српском народу кад се тврди, да је Букурешки Уговор, који је Србству сачувао Македонију, потписан под покровитељством Њемачке. Други балкански рат створиле су, преко заведене Бугарске, Њемачка и Аустрија, да би српски народ био слабији. Да је битка на Брегалници изгубљена, вољели бисмо знати, какав би био положај у овоме великоме рату не само српских краљевина, већ и осталих Савезника!

Српски народ много је прогрнио од својих природних душмана Њемачке и Аустрије, али трпио је искушења и са других страна, која су потицала махом из неразумијевања крупних европских и балканских интереса. Српски народ први је схватио њемачку опасност у Европи и на Балкану, први јој је почео давати отпор. Српском народу је сада мило, што му се признају његове муке, његов тешки географски положај, његово право.

Велики енглески лист исправио је опомад своје мишљење о балканском проблему, у колико се односи на српски народ. Признао је, да на свјетском путу за Исток, гдје је судбина поставила Србе, мора да буде јак и независан српски народ. То смо ми одавно тражили, за то смо се одавно борили, то нам ето, сада и признају. То је не само наш, већ и општи европски интерес; интерес равнотеже, правде и слободе.

Поморска битка у Заливу Риге

— Сјајна руска побједа —

Петроград, 10. августа. (Радиограм). Руска флота примила је битку у заливу Риге са надмоћнијом њемачком флотом. Руси су одржали побједу. Непријатељска флота, која се налазила у заливу, разбијена је. Једанаијест њемачких ратних бродова што великих што малих потопљено је. Међу великим њемачким бродовима потопљен је и један супердреднот. Руска побједа била је потпуна. Њена важност за одбрану Риге и балтичких обала од Нијемаца има велики значај.

Врховна Команда саопштава:

Непријатељ је стварао јаку артиљеријску ватру противу Грахова, а нарочито је ватра била јака на сектору билећском. Послије избачених 150 метака, непријатељ је био предузео и пјешадијски нападај, али је био одбијен.

ТЕЛЕГРАМИ

Крагујевац, 7. августа. У току 6. авг., на дунавском фронту, на више мјеста вођене су артиљеријске борбе у току којих непријатељ није постигао никаква ресултата. За вријеме једне такве борбе један непријатељски чамац покушао је пријећи на нашу страну код села Вишњице, али је спријечен нашом пјешадијском ватром.

Ниш, 10. августа. Народна Скупштина држала је 7 и 8 о. мј. тајну сједницу у којој је предсједник Министарског Савјета, министар иностраних дјела г. Пашић дао народним посланицима обавјештење о ситуацији. Послије министарског експозеа, отпочела је о томе дискусија народних посланика која ће се по свој прилици у данашњој сједници завршити.

Атина, 1. августа. У току једне представе у „Панатенеју“, атинска публика извиждала је директорку трупе, која је у њемачкој униформи са шиком на капици, почела да хвали њемачку културу. Полиција је морала да успостави ред.

Лондон, 3. августа. Овдје се поклања велика пажња ситуацији на Балкану. „Обсервер“ тврди да Србија неће остати без потпоре од других савезника, а очекује се поуздано да ће и Румунија огласити рат Аустрији. Жели се да Бугарска уђе у савез, али се признаје да су њени услови тешки. Понавља се вијест да Грчка не пристаје на уступање земљишта Бугарској.

Лондон, 3. августа. Данас се по цијелој Енглеској врши попис људства од 15 до 65 године, за потребу рата и израду муниције.

Лондон, 3. августа. Јављају из Њујорка: Г. Бошковић српски посланик у Лондону, у једном разговору са представником америчке удружене штампе, говорећи о бугарским захтјевима који су недавно формулисани у Енглеској, казао је да Србија није никада признавала македонске Словене за Бугаре. То је такође једна чињеница заједно с интервенцијом Аустрије на нашу штету, а с обзиром на помоћ коју смо дали Бугарској на Једрену, принудила нас је да тражимо ревизију уговора. Ми смо прихватили руски предлог за арбитражу коју предвиђа уговор. Изгледало је да је и Бугарска расположена за арбитражу, али нас је јуна 1913 изненада напала, распаливши на тај начин и други рат на Балкану. Заједно са Грчком, нашом савезницом, одбацили смо Бугаре до њихових старих граница, нагнавши их на тај начин да потпишу Букурешки Уговор. Бугарска нема шта да тражи од Аустро-Нијемаца на Балкану. Она би послије Србије постала жртва Нијемаца. Она би изазвала Турску на тражење територије, изгубљене за вријеме балканских ратова. Бугарска би имала разлога да води рачуна о томе што је могуће у садашњим околностима. Очекујући, ми морамо бити спремни да одбијемо сваки нови напад Аустро-Нијемаца, којим би хтјели да себи прокрче пут до Цариграда, да би омели енглеско-француску офанзиву у Дарданелима да се приведе добром крају.

Лондон, 4. августа. „Тајмс“ у уводном чланку о балканској ситуацији говори о великој заслузи српског народа за све савезнике, а нарочито за енглеске интересе. И ако има бугарских елемената у Македонији, сасвим је природно што Срби желе да задрже земље које су тако великим жртвама освојили. Критикује аргумента по којима би Србија требала да учини концесије, које се од ње траже, а за љубав компензација које јој се обећавају. Савезници имају сваки разлог да виде Србију ојачану, како би у будућности могла вршити мисију коју јој је историја и географија намијенила. Њој треба помоћи да се оствари уједињење српско-хватског и словеначког народа.

Лондон, 4. августа. Попис британског становништва одређен је од 2. до 12. августа. Енглеске власти нарочито се брину да попишу људе од 15 до 65 године, приприје пријетњама које се односе на потпуну мобилизацију народа.

Лондон, 4. августа. Министар муниције је објавио да до 30. јуна да је 346 завода подвргнуто контроли закона, издатог за заводе са ограниченом производњом. Такође су укинуте све уредбе и правилници којима се ограничава производња.

На питање једног дописника „Тајмса“, Лорд Џорџ казао је: „Ако број 1 представља производњу муниције за мјесец септембар 1914., производња за јули 1915, представља се бројем 50, а за август са бројем 100. Доцније ће се ова производња још више повећати, јер је са фронта доведено 12.000 специјалиста и уведено је у фабрике још нових 40.000 радника.

Посљедњи успјех енглеске артиљерије у Хоожу прихватила је штампа као веома значајан успјех који обећава добре ресултате у будућности.

С друге стране јавља се да је у Канади извршена наруџбина од 46 милиона фунти стерлинга.

Рим, 4. августа. У Тренту, у стрменитом масиву Ортлера између високих долина Аде и Адиђе, један наш одред наступио је ноћу између 2. и 3. августа према Калана Милано, прешао са људима повезаним једним за друге истим ужетом Пасо деи Камоши, висок 3084 метра, и Ведета ди Канто, па се по том успузао на залеђини врх Тукатшниц, висок 3469 метара, гдје је изненадио непријатеља. Затим се упутио на Унтермадолшниц, висок 3432 метра, који је држао један непријатељев одред, — напао га и растурио.

У Кадоре, у високој долини Ријенц, наша пјешадија је поново напредовала и и заузела је тамо Сателберг, западно од Ланге Алпе.

На Сочи, на сектору Крна, освојили смо неколико непријатељских ровова између гребена Тршић и једног мјеста званогПланина. На крају, одбили смо један непријатељев противнапад на наше положаје на Тршићу.

У зони Толмена, развили смо сјајну офанзиву на брежуљке Света Марија и Света Луција, обухвативши једну окуку Соче. Послије уобичајене успјешне припреме артиљеријском ватром, наша пјешадија заузела је једну линију јаких ровова дуж западних падина тих висова. Противник је имао велике губитке. Заробили смо 17 официра и 547 војника, заплијенивши 4 митраљеза и велику количину муниције.

Атина, 5. августа. Министарска криза још траје. Венизелос се нада да ће у траженом року моћи дати краљу дефинитиван одговор за образовање новог кабинета.

Лист „Естиа“ пише да разлог што Венизелос није примио да одмах састави кабинет, није у томе што је хтио избјећи тешкоће садашњег момента, које га ни у колико не плаше, — већ на против осокољавају да прими управу земље. Он хоће да се обавијести о политици коју су водили његови претходници и да сазна да ли њихова спољна политика није створила толике потешкоће, да ни сам не би могао продужити своју сопствену политику.

Добро обавијештени кругови сматрају да ће одговор Венизелоса зависити од држања Четворног Споразума. Његово гледиште је у томе у колико ће његов долазак на власт моћи поправити односе Грчке у међународном положају.

Хаг, 6. августа. Пресбиро објављује ово саопштење:

Овлаштени смо да изјавимо да је неоснована вијест извјесних страних листови у којој се износи да је једна зараћена страна молила холандску владу да предложи посредовање за мир.

Петроград, 6. августа. Главни Штаб Главнокомандајућег саопштава:

Наше лађе које су заштићавале улазак у залив Риге, повукле су се на најближи положај ради знатне надмоћности непријатељске флоте. На читавом фронту Риге није било битне промјене.

Код Ковна непријатељ продужује да енергично развија постигнути успјех и пошло му је за руком да заузме варош, напредујући даље и утврђујући се у рејону у близини вароши, на полуострву које улази у Њемен.

Код Осовца у ноћи 5 августа и идућих дана, непријатељски нападаји на наше положаје били су одбијени ватром. На фронту од Осовца до Бреста и јужније борбе се настављају и у извјесним секторима су крајње упорне. Непријатељ је показао нарочито упорство, нападајући наше трупе 4 и 5 августа на доњем Бобру у правцу Бјелск-Череница и код Влодаве.

На галицијском фронту никакве промјене.

Код Ново-Георгијевска непријатељ је изводио нападаје са појачаном енергијом против утврђења на десној обали Висле и Нарева. Борбе су имале необично упоран карактер. Гомиле њемачких љешева леже испред наших ограда. Ипак њемачка артиљерија која је развила непрекидану интензивност, успјела је да ућутка наше топове и да разруши утврђења у сектору између Шкре и Нарева, послије чега су се наши бранioци у сектору између Шкре и Нарева, поред свих напора, морали повући на десну обалу Шкре. Та околност дозволила је Нијемцима да усредсриједе своје касније напоре на сјеверни сектор између Шкре и Висле.

Лондон. 6 августа. Недавне операције у Галипољском Полуострву састојале су у нападима на непријатељеве положаје дуж јужног фронта, а на сектору Анзак искрцали смо знатне снаге у залив Сувле. Према исказима заробљеника, Турци су добили јака појачања за велики напад на наше положаје. Према томе наша акција је изведена 24 сата прије намјераване непријатељске акције. Губитци су били врло велики на обје стране. Искрцавање у Сувли било је врло добро организовано и извршено помоћу флоте. Положаје које смо освојили у току недјеље, утврдили смо. Морал савезничких трупа је одличан.

Рим, 6. августа. У Трпенту се наставља интензивно успјешно гађање наше артиљерије. У долини Секстена наше трупе су освојиле другу линију ровова. И ако је непријатељ успио да се брзо извуче испред нашег гађања, ипак смо заробили 2 официра и око 40 војника, заплијенивши много пушака, муниције и и осталог ратног материјала.

Петроград, 7. августа. Главни Штаб Главнокомандујућег саопштава:

Велике снаге непријатељске флоте продрле су у залив Риге. Борба између наших и непријатељских бродова наставља се. На читавом фронту западно од Риге до доње Вилије без битне промјене.

Пошто су Нијемци заузели утврђења Ковна, остатак посаде придружио се трупама које заузимљу положаје западно од

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE DUŠKO VUKOTIĆ

жељезничке линије Јаново—Кошедари. Јужно од Ковна наше трупе су остале још на станици на Њемену.

Од Осовца даље према југу, на читавом фронту дуж горњег Нарева и Буга, у току 5. и 6. авг., Нијемци су јако нападали.

На десној обали Нарева, код Стренкова, Гуре, у сектору Страбља—Бјелск и код Липнице на 20 врста сјеверозападно од Бреста, нападаји наших трупа и даље задржавају непријатеља. Наша коњица припомогла је да одбијемо њемачку офанзиву код Липнице, нападнувши велике непријатељске снаге.

На Бугу, источно од Владаве, непријатељ је на јуриш заузео десну обалу ријеке и од јутра 6 августа труди се да напредује према Пихтули.

Код Новгеоргијевска, Нијемци пошто су заузели лијеву обалу Вкре, концентрисали су своје напоре против сјеверног сектора који лежи западно Вкре све до Висле. Непрестаним бомбардовањем, сипајући ураган метака, разорио је непријатељ готово све наше фортификације у овом сектору. У вече 5 августа Нијемци су опколили један фор у рејону Висниславa, и за тим су на њега упутили своје колоне, и ако су имале огромних губитака у сектору Закрочин. То је приморало наше трупе да се повуку у ноћи 6. августа на линију старих форова испред централне одбране. Пошто су сјутрадан ватром разрушили два од ових форова, Нијемци су послије низа крвавих јуриша заузели њихове развалине и онда отворили ватру на централну одбрану. Бацили смо у ваздух мост на Нареву и напустили форове у сјеверном сектору.

Берлин, 8. августа, **Волфова Агенција јавља из Цариграда под 7. августа да је Италија објавила рат Турској.**

Цариград, 8. августа. *Отоманска влада опозвала је свога амбасадора у Риму.*

Заштита италијанских поданика повјерена је Америчким Сједињеним Државама. Један секретар и два драгомана италијанске амбасаде остали су у Цариграду.

Петроград, 8. августа. Главни Штаб Главнокомандујућег саопштава: У борбама у заливу Риге у току 5, 6 и 7 августа непријатељски губитци нијесу били мањи од 2 торпиљера. Британски подморски брод торпедирао је са успјехом једну њемачку крстарицу. На сухоземном фронту од рејона Риге до доње Вилије није било никакве промјене.

У Правцу Ковна, наше трупе задржавају непријатељску офанзиву на путевима према Кошдари.

Између Нарева и Буга, на фронту Осовц-Бјелск-Високолитовск, 6 и 7 августа, није било стварне промјене. Наше трупе одбиле су низ нарочито упорних напада у рејону Бјелск—Кужирево. Непријатељски губитци су огромни.

На Бугу, у рејону Бреста, није било никакве знатније промјене.

Код Новогеоргијевска било је жестоке борбе у ноћи од 7. августа. Нијемци су јуришали на цитаделу која лежи на десној обали Висле.

На осталом фронту без промјене.

Рим, 9. августа. *Савезнички аероплани бомбардовали су Цариград, причинивши огромну штету. Паника је била неописана.*

Рим, 9. августа. *Савезничка флота бомбардовала је Смирну, знатно оштетивши луку и утврђења.*

Из говора руског министра војног

Руски министар војни, генерал Поливанов, држао је у Думи дугачак говор, који је био управо експозе досадашњих ратних догађаја и стања на бојиштима. У његовом говору најважнији је одломак о муницији, који овако гласи:

Најтежи и најнеповољнији за трајање рата задатак — снабдијевање је армија техничким средстима, која су под надзором и руководством појединих одсјека, а најтеже је снабдијевање наше артиљерије. Њемачка је у томе смислу, у смислу богатства артиљеријског снабдијевања, обезбиједила надмоћ над нашом армијом и над армијама наших савезника. Она је то остварила на два начина: припремањем огромне резерве прије рата и прилагођавањем своје индустрије за ту производњу одмах по објави рата. Њена индустрија снабдијевала је прије рата својим производима цио свијет, а за вријеме рата, ослободивши се од снабдијевања других држава, почела је радити само за потребе њемачке војске. Надмоћ Нијемаца више од свега показала се у тешкој артиљерији, у количини муниције, митраљеза и пушака. Они разоравају све дубоке опкопе муницијом са великим количинама експлозивних материја, а своје опкопе бране митраљезима са најмањим количинама пјешадије.

Ако, као што се показује, побједа или пораз зависи од количине метала, који треба донијети на ратиште, онда ми морамо умјети развити и у нас оне врсте индустрије које ће припремати предмете за државну одбрану, а — више од свега — које ће припремати израду артиљеријске муниције. Француска је у томе учинила огромне успјехе. У Енглеској врше се у истоме смислу потребне мјере. Ситуација обију тих држава лакша је од наше, јер француска, а дијелом и енгкеска индустрија, радиле су и у мирно доба на снабдијевању ратним потребама, не само својих армија, него и армија других држава, па према томе њима је лакше да се прилагоде и изврше даље развијање те индустрије. Из детаљнијих и специјалних извјештаја ви ћете сазнати шта је и код нас урађено у области организовања индустрије за потребе државне одбране, као и шта се сада ради уз припомоћ пространог судјеловања друштвених снага.

Господо — завршио је А. Поливанов — ви видите са каквим се непријатељем боримо. Рат са њиме не може бити друкчије свршен, него ли побједом над њим, јер у противном случају, послије огромних жртава и економских потреса, народи и Европи осјетили би најтежи јарам немилосрдне и бездушне тевтонске снаге (Пљескање). Тај би јарам изазвао неодложну потребу за нову припрему свјетскога рата, под још тежим погодбама за његово вођење. Потребно је, не губећи времена, подијелити и на најбољи начин искористити заједнички рад свих лица и свих државних средстава за појачање одбране наше државе. Ето вам, господо, кратког али снажног програма наше опште активности. Уложимо у тај програм и своје срце и своју душу, а закрилимо га своом својом вољом. Памтимо и дан и ноћ ријечи монархове, које нам је недавно упутио:

„Господар Имератор очекује од свих вјерних синова Русије, без разлике мишљења и стања, удружену и заједничку акцију за потребе наше храбре војске". (Дуготрајно пљескање).

Ћуте, мисле и раде

Енглези ћуте. Но за чудо, ови сјеверњаци кад проговоре, они су рјечитији од јужњака. Рјечитији је Маколеј од Мирабоа и Карлајл од Ренан-а, и Гледстон од Мацинија. Као да им сјеверна хладна магла пресује уста, те им се ријечи враћају наново у мисли, — Енглези ћуте и мисле. Код нас Срба постоји изрека: двије чуј, једну реци! За Енглезе као да важи: стотину чуј, једну реци. Зато су цијењене енглеске ријечи у свијету. Шта ће на то рећи Енглеска? То питање стално се чује у шумној галами европског континента. А британско гранитно острво стоји ћутљиво крај континента као сфинкс украј пута, стоји и мисли. Никад се више није на овом острву ћутало ни мислило ни радило, него што се чини у овоме рату. Рат је дао цијелој Британији један свечан изглед. Кад сам у Фолкстону ступио на енглеску земљу, осјетио сам се, као кад улазим у Вестминстерску Абатију. Цијело острво претворило се у један манастир, гдје се ћути, мисли и ради.

У Дарданелима је потопљено пет ратних бродова! У јужним земљама тај огроман губитак дао би повод небројеним коментарима. Енглезима је то дало само повод, да још више мисле и раде. У Атлантику је извршен «надчовјечански» злочин са Лузитанијом, која је, као саркофаг са стотине људских живота, нашла гроб на дну океанском. У Енглеској се још јаче стегоше уста, још интензивније се напрегао мозак и још енергичније зграбио посао. Цепелини се такмиче скоро посведневно са својом браћом сумаренима за рекорд у рушењу приватних имања и убијању ненаоружаних људи. Отровне бомбе падају с цепелина, отровни гасови гуше многе јунаке животе у шанчевима Посведневно се издаје дугачак спуисак у »Тајмсу« погинулих и рањених на бојишту. Но енглеско острво ћути, мисли и ради.

Енглези господаре данас океаном од Пола до Пола. Ако би њихова савезничка дужност била, да ослободе ову воду, они су своју дужност изванредно испунили. — Данас један Србин може путовати из Солуна кроз Суез, обићи сву куглу земљину и вратити се кроз Гибралтар у Солун. И за све то вријеме путовање пријатељским енглеским зеленим пољем Енглеска свемоћ на води никад у историји није у толикој мјери била остварена нити икад толико ефикасна, као сада. Никад на суву није ни приближно постојала слична свемоћ једне државе, као што је сада свемоћ Енглеза на мору. Рећи ћете: Вода је само пут! Не, вода је више него пут. Она представља и 9 десетина добрих стратегијских позиција, које су, благодарећи овим ћутљивим Британцима, данас у нашем посједу, а које би без њих биле у посједу Нијемаца. Истина доста би било баш и да море представља само пут. Јер тај пут чини да савезници нигдје не гладују, да слободно транспортирају војску, да узајамно комуникују и на тај начин представљају једну нераздвојну цјелину. А замислите, да је друкчије; да, рецимо, Нијемци имају превласт на мору!

Њихови бродови стајали би сада под Солуном, Кронштатом, Владивостоком, под Напуљем, Марсељом и Одесом, у Јафи и Бомбају. И са свих ових страна данас би гамизала њемачка војска и рикали побједоносни хофицери. И ко зна, колико би се још народа борило против нас раме уз раме с Прусима. Заиста, наша је срећа у томе, што ових 9 десетина добрих стратегијских позиција држе Енглези а не Нијемци.

Енглези то све добро знају, но они о томе не говоре. Они ћуте и мисле о својим заслугама; они мисле и не ћуте о туђим заслугама. Није било ни једног ни најмањег успјеха Руског, или Француског, или Српског, а да ови ћутљиви људи нијесу читавом похвалном епопејом окитили. Наш српски успјех на Руднику и Космају нико у свијету није толико прославио, колико Енглези. Готови да све своје успјехе само регистрирају, они раскошно описују и величају успјехе својих савезника. Како су дивни дописи енглеских дописника из Русије, и како деликантни! Но како су год рјечити да похвале успјех, ови замишљени остриђани тако су исто рјечити и у сентиментналној ноти — у описивању савезничких губитака и болова. Читаве би се књиге могле саставити од чланака написаних о страдањима Србије од тифуса, од опустошености, од оскудице. Исто тако и о Црној Гори и Белгији. Рекао би човјек, да они немају свога страдања. Имају, и не мало, но ћуте и ћутке лијече своје рано и ћутке се опиру својој невољи.

Они су ћутке и замишљено ослободили цијело море од сјеверног до јужног појаса вјечитог леда. Но нијесу ту стали. Они помажу сад ослобођавати суву земљу. Њихове се трупе боре на Ниру и у Галипољу, и Месопотамији, и у Јужној Африци. Они су показали надчовјечански напор, да створе једну савезничку војску за ополико недјеља, за колико је година стварана ма која континентална војска. Ми из далека видимо планину Енглеске над морем, но не видимо ово унутрашње гигантско прегнуће њено, које није мање величанствено него и владавина морем. Марије је говорио: Док ударим ногом о земљу, из земље ће ниће легијони. То је била само једна брбљива ријеч јужњачка. Краљ Ђорђе је у истини ћутке ударио ногом о земљу, и из земље су фактично стали да ничу легијони. И они ничу непрекидно. У томе се није Њемачка само преварила, у томе се преварио цио свијет: цио свијет је сматрао британско острво као празног дрвеног коња пред капијама Троје. Али се Албијон показао још вјештији од Улиса. Но он о томе ћути и мисли.

Да један комад земље добије нимбус љепоте и величине, треба да га да један велики човјек или једна велика раса. У томе Карлајл има право. Прије Енглеза ово магловито и влажно острво је стајало ниско; изгледало је ровито, као да ће потонути у море — у приједме свих раса — чак и Римљана. Данас оно стоји као гранит чврсто, и чвршће од европског континента, и уздиже се високо, више од Алпа. На тој узвишеној гранитној ствјени стоји једна нација **као један човјек** и као од Провиђења постављен стражар, — да будним оком прати сваки кут на земаљској планети и сваки покрет милијарде и по људских бића, свих раса, свих вјера, свих држава. Његово око послије Божијег најјасније види и зна земаљске ствари.

Он много ћути, много мисли и много ради.

Њујоршки „Српски Дневник".

Рат ће дуго трајати

Полуслужбена римска „Трибуна" пише: Сада имамо четири кајзерова говора, као што имамо и четири јеванђеља, четири кардиналне истине, и многе друге симболичне кватерне. И пошто су ти говори објављени свијету кроз њемачке новине, можемо држати да неће бити демантовани и да можемо о њима говорити.

Четири су говора, али је тон исти, као, што су исте аргументације, афирмације и пророчанства. Сви теже једноме истоме циљу: да изврну историју и представе Њемачку као праведну, заједно са оним другим симболом невиности, што се зове Аустрија, које су биле жртве разбојничког напада читаве једне банде. Но ова фалсификација налази најбоље демантовање у самим дипломатским документима, које је Њемачка објавила, као и у говорима њених првих политичара.

Када кајзер говори о патриотизму, о њемачкој енергији, њиховој опреми и техничкој организацији, немамо шта приговорити. Али не можемо примити кајзерова пророчанства и хвалисања о првијенству њемачке науке, јер нити ће се испунити оно што кајзер прориче, нити су Нијемци геријални проналазачи. Латински народи имали су увијек првијенство у науци над Нијемцима; ови послједњи су само дохватили туђу науку, усавршавали је и примјењивали је често на свој начин. Међутим „Цепелини", загушљиви гасови, мерзери од 420 и подводне лађе немају ничега заједничког са науком.

У осталом, то су све споредне ствари; оно што је главно у кајзеровим говорима, то је, што он једнако понавља, да је свршетак рата већ на помолу и да иде у сусрет својој солуцији, наравно оној коју је Њемачка замислила.

Остају двије претпоставке. Или је кајзер заиста убјеђен у ово што говори, те не предвиђа каквом ужасном разочарању иде у сусрет, јер повлачење руско и по нека добивена битка, на овоме или ономе сектору, неће измијенити страшну стварност која чека Њемачку. Или је кајзер говорио за унутрешњост, ради умирења јавнога мишљења; а у томе случају његове ријечи узимају у иностранству други значај и оне откривају више једну илузију, него потребу за култивисање једне илузије. Но то сијање није без опасности нарочито кад дође час сазријевања.

У Њемачкој, у Аустрији и у Турској наговјештава се скорашње и срећно закључење рата. Међутим у Русији, у Енглеској, у Француској и у Италији објављује се, без устезања, да ће рат још дуго, дуго трајати. То значи да су у овим послједњим земљама ријешени, више него у онима германскога блока, сагледати стварности у очи и дочекати је.

Дневник

Подјела Европе. Из Париза нам је послана једна географска мапа нове Европе, каква би имала бити послије рата (Editeur: F. Pigeon, Libraire, 57. Rue Richelieu). На више мјеста су у овој мапи границе будућих европских држава повучене неправилно, противно узвишеним начелима правде и слободе, ради којих се овај рат и води. Начело народности је повријеђено. Према овој мапи Румунија добија сав српски Банат до зидина Биограда; од нове самосталне чешке краљевине одузима се Моравска, која се даје Аустрији; Италија добија сву Крањску, чак и сву Хрватску са Ликом и Бановином; Њемачка се растура у неколико потпуно независних држава, а Француска и Италија одвајају се од Њемачке широким неутралним зонама. Бугарској дају Дарданеле!! Могуће зато, што се према Савезницима толико лијепо понаша. Цариград и Босфор неутрални, а Русији — Русији, коју данас називају спаситељицом човјечанства, лијепе комплименте!

Биће да је и ова мапа каква нова аустро-њемачка интрига, као и она, која је недавно објављена у Милану, а према којој је све од Трста до Валоне, па и сами наш Бар, уступљено Италији.

Овакве мапе само штету наносе општој и узвишеној ствари Савезника. Оне се у најмању руку могу назвати рачуном без крчмара.

Лијеп примјер честитости. Колико су код нас несразмерно поскочиле цијене животним намирницама и како је то утицало ни живот свега, а нарочито сиромашнијега становништва, без сумње је свакоме добро познато. Ма колико да су појединци покушавали да бар на хљебу не буде зеленаштва, опет је њих тако мало, које жеља за добитком није далеко одвела.

У капетанији Љуботинско-Грађанској, у општини Доњо Селској, живи човјек, који у том погледу заслужује да се издвоји и помене. То је Лука Илијин Радоман, 75-годишњи старац, чија су 4 сина данас у борбеној линији, 3 у Америци, док је један погинуо у српско-бугарском рату. Лука Илијин, знајући што је бједа и сиромаштина, јер је то сам прије 15—20 година најтеже искусио, продавао је народу за све ово вријеме жито по оној цијени, која је и у мирно доба уобичајена, избјегавајући одвратну спекулацију с људском храном у ратно доба. Тако ваља! Хвала му!

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије

Власник и одговорни уредник **Милан Павловић**.